

Hidromorfoloģiskās kvalitātes novērtējums kā ietvars upju apsaimniekošanas pasākumu programmas izstrādei

Jolanta Jēkabsone,

Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs

K. Abersons, A. Skuja, D. Ozoliņš, L. Uzule, A. Tropa

EU LIFE Programme integrated project

“Implementation of River Basin Management Plans of Latvia towards good surface water status”

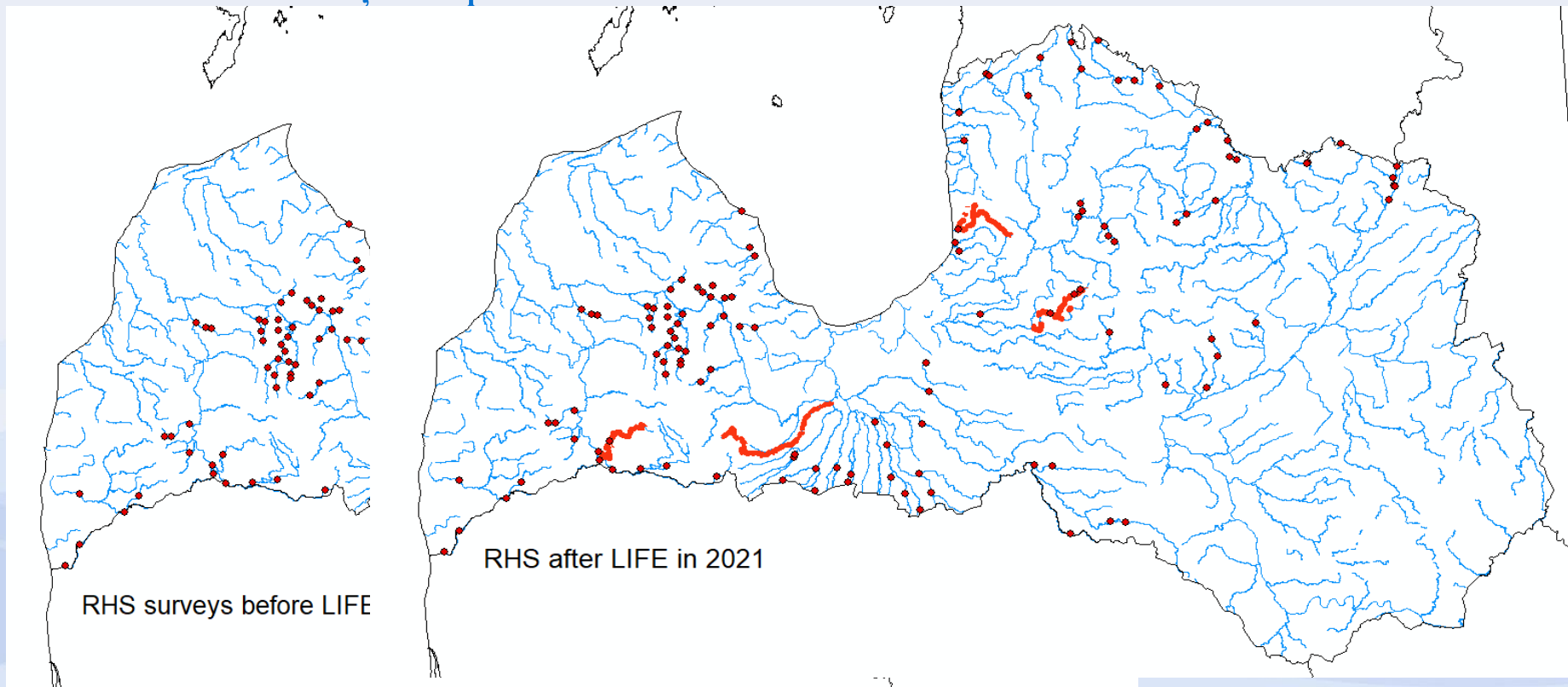
Ievads

- Hidromorfoloģiskā kvalitāte ir viena no ekoloģiskā statusa parametriem, kas papildina bioloģiskos rādītājus.
- Hidromorfoloģiskā slodze ir galvenais iemesls, kāpēc > 65% Latvijas upju un ezeru ūdensobjektu nevar sasniegt labu ekoloģisko kvalitāti.
- UBAP pasākumu plānošana notiek ŪO līmenī (vidēji vairāk kā 20 km gari upes posmi), bet apsaimniekošana praktiski notiek posmu līmenī (~ 100 m posmi).

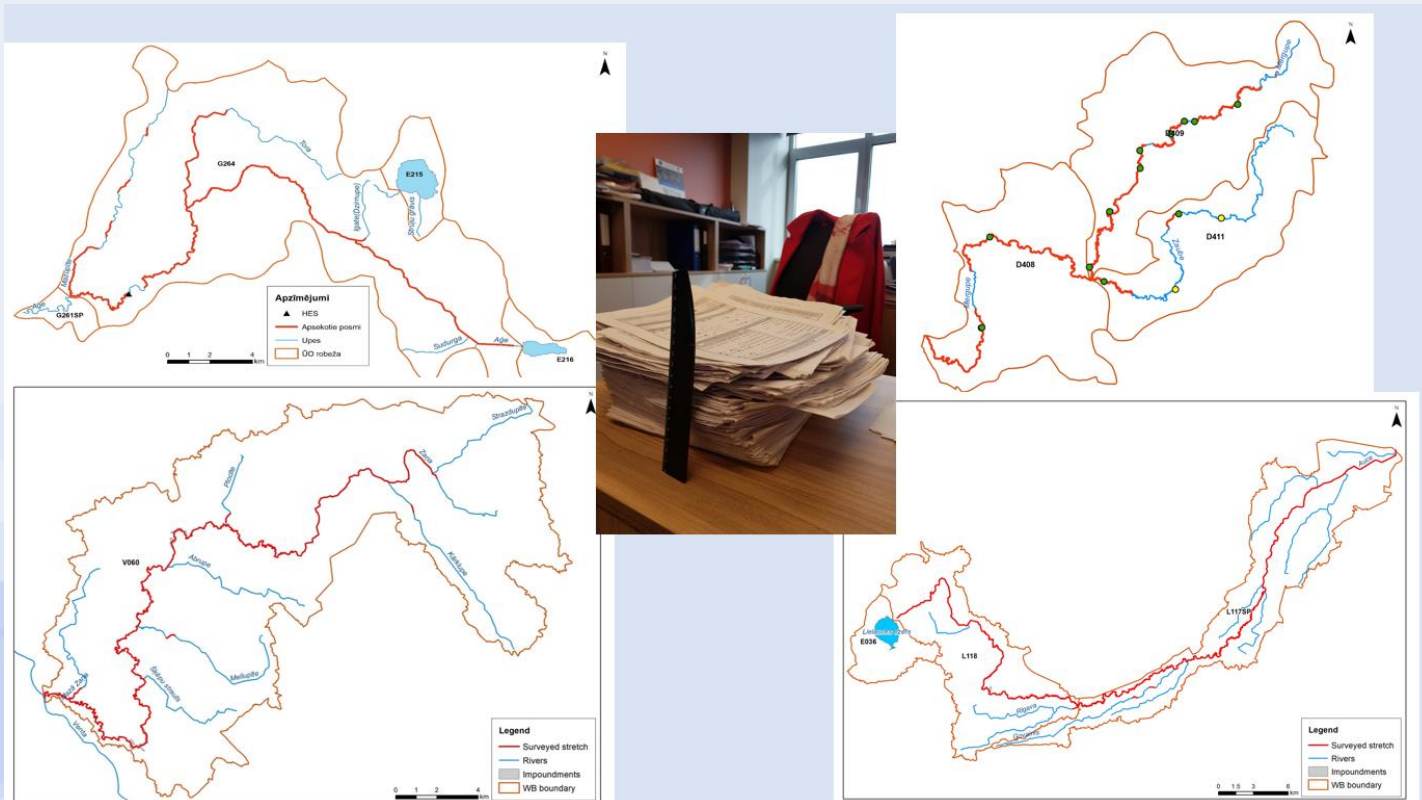
Kāpēc tieši britu River Habitat Survey jeb RHS?

- Līdz šim Latvijā ir izmēģinātas vairākas hidromorfoloģiskā novērtējuma metodes: zviedru RHS (BIOR Paksītē), vācu Lawa vor Ort (studentu pētījumi), adaptēts slovāku protokols (LVGMC monitorings)...
- Bet par labāko variantu tomēr atzīta britu RHS metode, kas Latvijā pirmo reizi izmēģināta jau ~ 20 gadus atpakaļ (LUBI).
- RHS plusi: apsekojumu atkārtojamība (skaidri definēts 500 m posms), liels datu apjoms (10x 50 m posmi), ļoti detalizēta upju izpēte.
- RHS mīnusi: laikietilpīga metode, lielākas izmaksas nekā tālīzpētes metodēm.

RHS: no atsevišķiem posmiem uz sateces baseina līmeni

RHS apsekojums LIFE GoodWater IP ietvaros

- Auce -100%
- Aģe-95%
- Mergupe-70%
- Zaņa-96%
- + pietekas
- Kopā apsekoti vairāk par 200 km

Pagaidām tālizpēte nevar aizstāt lauka darbus un LIFE RHS apsekojuma laikā tika atklāti daudzi jauni aizsprosti.

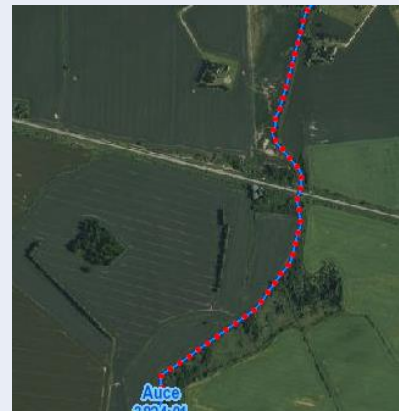
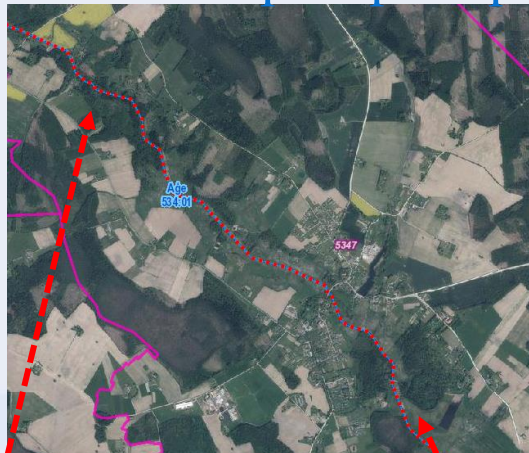

Krāces vai aizsprosts
(Mergupe)?

Auce Nākotnē

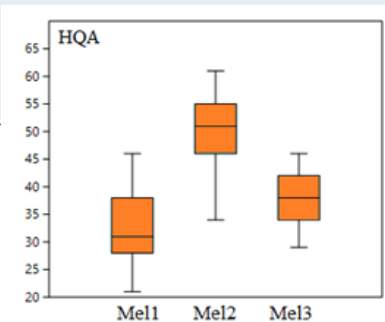
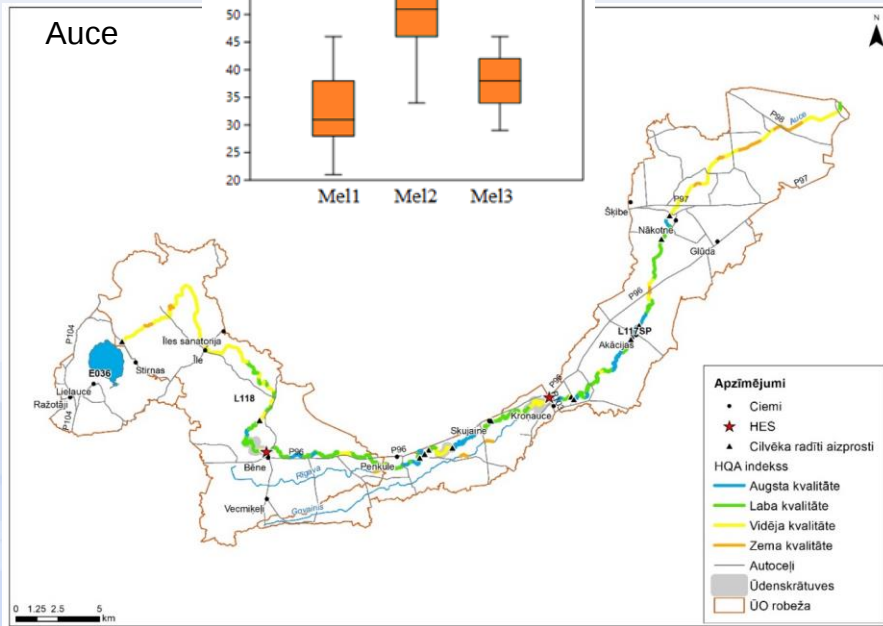
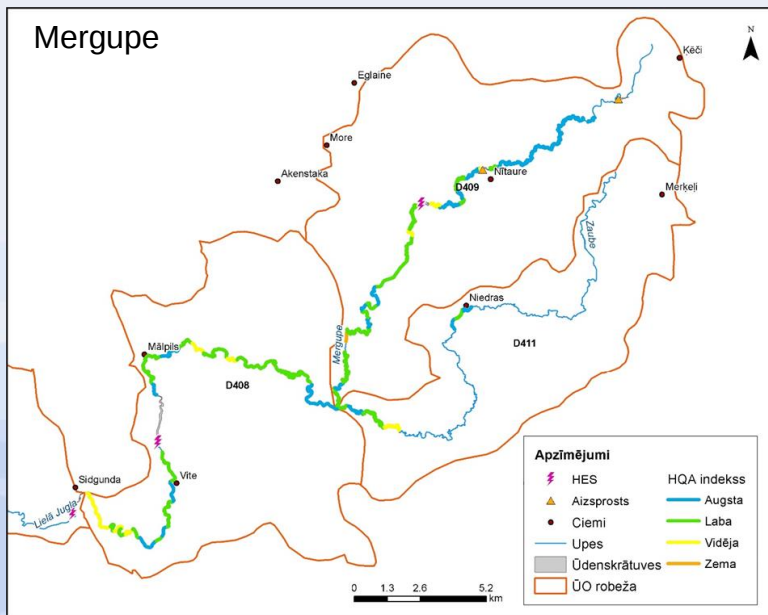
Kartogrāfiskā informācija nereti sniedz maldinoši informāciju, īpaši par upes pašatjaunošanās potenciālu

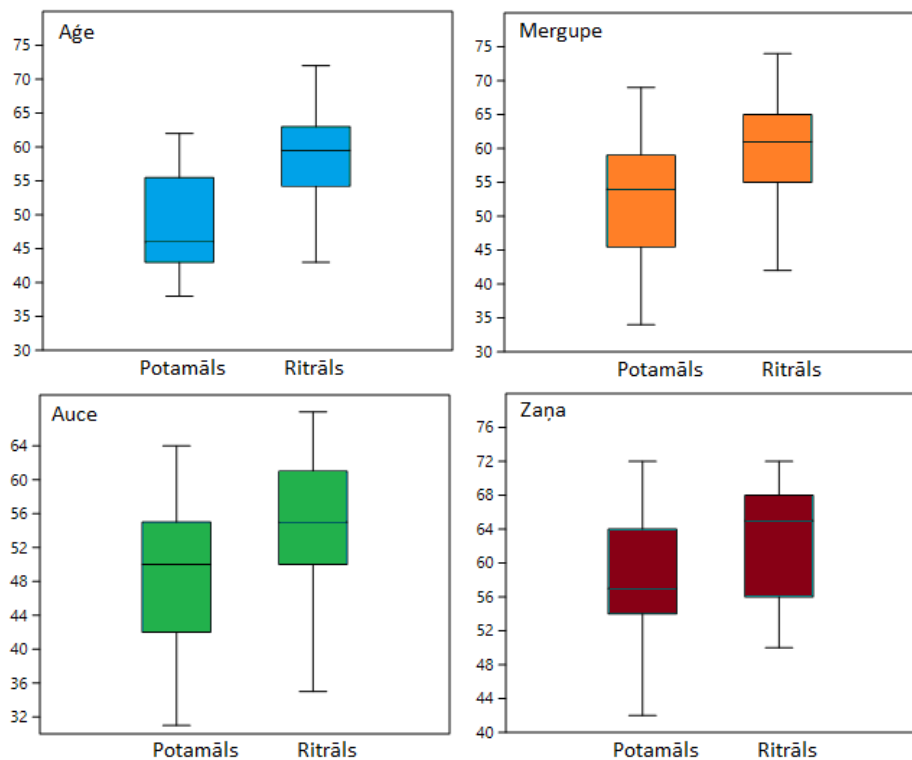
Dažreiz gadās arī neparedzēti pārsteigumi: Mazupīte

Hidromorfoloģiskā kvalitāte ļoti mainās dažādu dabisku un antropogēnu faktoru iedarbības dēļ.

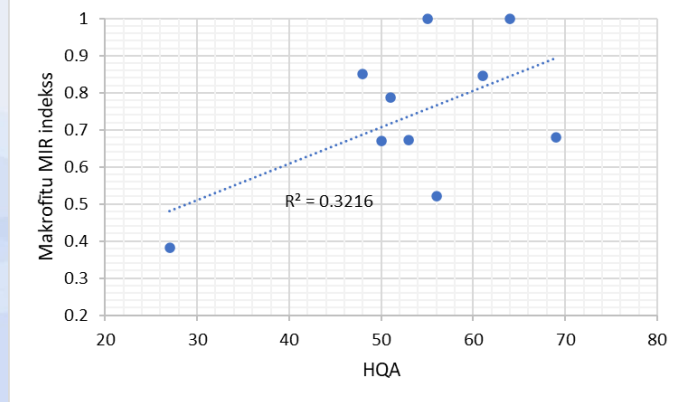
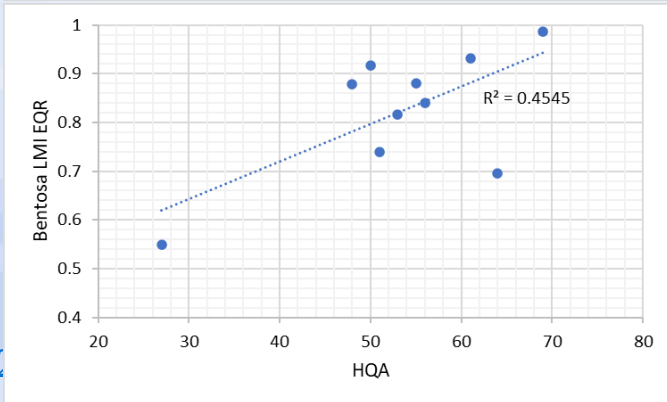
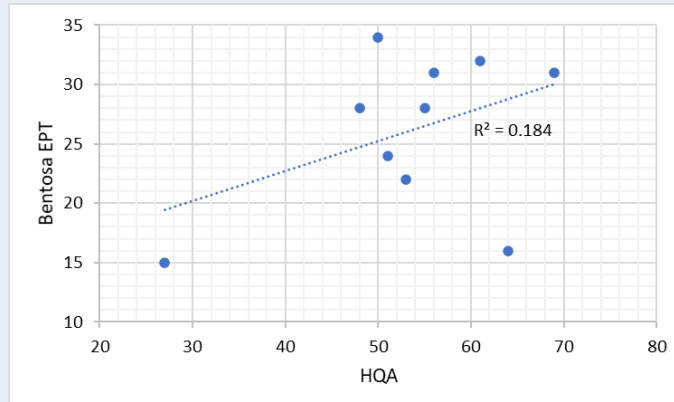
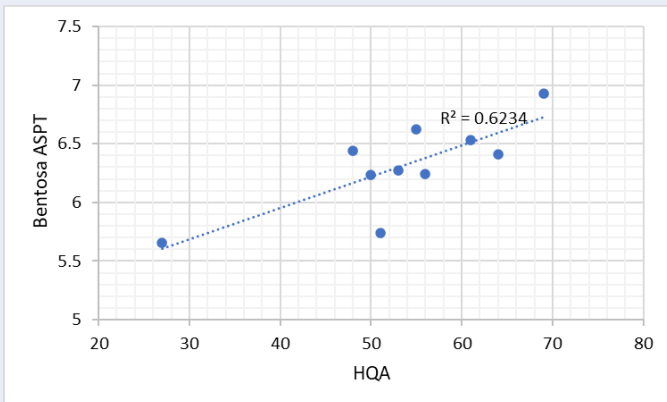

Atšķirības starp dabiski ritrālām un potamālām upēm

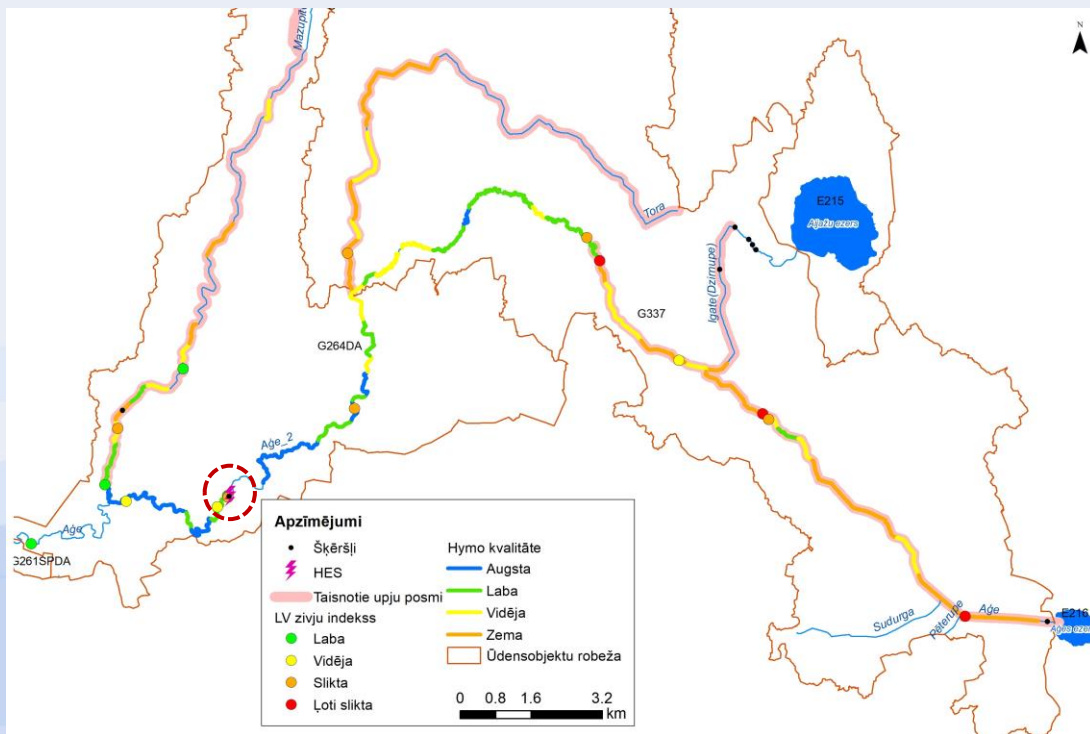

- Dabiski ritrālās upēs ir būtiski augstāka hidromorfoloģiskā kvalitāte nekā potamālās upēs.
- Tas jāņem vērā arī plānojot apsaimniekošanas pasākumus.
- Eitrofikācija kā papildus faktors, kas degradē biotopus.

Hidromorfoloģiskā kvalitāte vs BQE

Aizsprostu ietekme uz zivīm

- Aģes baseina lielākais aizsprosts ir HES Mandegās.
- Nemazinot HES (aizsprosts+Q) ietekmi, labu ekoloģisko kvalitāti nav iespējams sasniegt pat dabiskajos posms augšpus HES.

Secinājumi

- UBAP esošais slodžu novērtējums un ĢIS metodes sniedz ieskatu tikai par slodzēm ūdensobjekta līmenī, bet to nav iespējams izmantot, plānojot reālus uzlabošanas darbus upes posma līmenī.
- RHS, lai arī laikietilpīga un dārga metode, ļauj detalizētāk atrast kvalitātes problēmvietas sateces baseinā un dod iespēju mērķtiecīgi izvēlēties apsaimniekošanas pasākumu lokāciju.
- Upju izpētē svarīgi ņemt vērā tipoloģiju, jo dabiski lēnās upēs ir dabiski mazāka bioloģiskā daudzveidība un hidromorfoloģiskā kvalitāte.

Paldies par uzmanību!

jolanta.jekabsone@lvgmc.lv

goodwater.lv

LIFEGoodWaterIP

LIFEGoodWaterIP

LIFEGoodWaterIP

LIFEGoodWaterIP

LIFEGoodWaterIP

The integrated project “Implementation of River Basin Management Plans of Latvia towards good surface water status” (LIFE GOODWATER IP, LIFE18 IPE/LV/000014) has received funding from the LIFE Programme of the European Union and the State Regional Development Agency Republic of Latvia.

www.goodwater.lv

The information reflects only the LIFE GOODWATER IP project beneficiaries' view and the European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency (CINEA) is not responsible for any use that may be made of the information contained therein.

